

Москалюк Г.О.
к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту
(Одеський національний економічний університет)

СУЧАСНІ УМОВИ РОЗВИТКУ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

У сучасні надскладні умови функціонування українських підприємств, обумовлені фінансовою, економічною та політичною кризою, питання соціальної відповідальності бізнесу стає основою зваженого, системного підходу до розвитку й управління підприємством. Обравши європейську спрямованість розвитку Україна як суверена держава, та українські підприємства зокрема, повинні визнати пріоритетними напрямками діяльності: дотримання прав людини, гарантування безпечних умов праці й можливостей для постійного розвитку та самовдосконалення, підтримка духовних цінностей, турбота про молодь, відповідальність перед партнерами і клієнтами та запобігання корупційним проявам тощо.

Останнім часом до питань корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) існує величезний інтерес науковців дуже різних напрямків економічного дослідження. Наукові розробки у сфері обліку соціальної відповідальності, розвитку нефінансової звітності, соціального аудиту тощо здійснювали та продовжують це робити такі українські вчені як В. Воробей, О. Герасименко, Т.В. Давидюк, І.В. Жиглей, І. Журовська, А. Колот, Р.О. Костирко, В. Липчук, С.М. Петренко, М.С. Пушкар, К.В. Самсонова, Л.В. Чижевська, М.М. Шигун та інші.

Сповідування принципів соціальної відповідальності бізнесу, поширення закордонного досвіду складання нефінансової звітності на українських підприємствах повинно отримати подальший розвиток. Актуальність таких досліджень підтверджує той факт, що у 2012 році в Україні збільшилась кількість підприємств, які підготували нефінансові звіти майже в два рази: з 15 в 2011 році до 35 в 2012 році (за даними Центру розвитку КСВ) [1]. До того ж постійно зростає потреба інвесторів, суспільства та інших стейкхолдерів до отримання інформації про соціальні, економічні, екологічні показники діяльності підприємств у сфері сталого розвитку.

На Всесвітньому розвитку економічному форумі у 1999 р. була запропонована Генеральним Секретарем ООН Кофі Аннаном Міжнародна ініціатива ООН – Глобальний договір ООН, який називають одним із найважливіших світових орієнтирів у розвитку питань корпоративної соціальної відповідальності. Дію цього договору спрямовано на залучення корпорацій до розв'язання глобальних проблем цивілізації. На сьогоднішній день до Глобального договору приєдналося більш ніж 8000 учасників з близько 130 країн світу. В Україні Глобальний договір започаткований у 2006 році. З цього моменту кількість його українських підписантів постійно зростає і зараз налічує близько 200 членів, включаючи компанії, громадські організації, торгові союзи та навчальні заклади.

Міжнародна ініціатива ООН ґрунтується на 10 універсальних принципах, які втілення практик відповідального бізнесу у сферах прав людини, стандартів праці, екологічної відповідальності та боротьби із корупцією (рис. 1). Глобальний договір базується виключно на добровільних ініціативах бізнесу щодо підтримки принципів сталого розвитку, прозорості діяльності, публічної звітності, втілення принципів Глобального договору в ділову стратегію, корпоративну культуру та свою повсякденну ділову практику.

В Україні, розуміючи актуальність та важливість соціального розвитку на рівні усієї держави, у 2013 році при Міністерстві соціальної політики створено Науково-експертну раду з підготовки проекту Концепції соціального розвитку на 2013-2023 рр. Згідно даного Проекту [2] основним механізмом забезпечення довгострокової самодостатності та конкурентоспроможності України у глобалізованому світі має стати формування нової якості життя людини, що зумовлює необхідність збільшення інвестування в людський

капітал, розвиток соціальної інфраструктури та підвищення якості життя найбільш чисельних прошарків населення як підґрунтя для формування середнього класу – основи стабільності суспільства. Практична реалізація такого принципу перетворює соціальну політику на один з провідних чинників гуманітарного розвитку, робить її дієвою складовою стратегії досягнення національної солідарності.

Рис. 1. Принципи глобального договору ООН

На етапі переходу до широкомасштабного застосування Україною МСФЗ важливим є інформація про те, що 15 квітня 2014 року Європейський Парламент прийняв законопроект про розкриття нефінансової інформації та інформації за різноманітністю великими компаніями. Від моменту подачі до узгодження пройшов один рік. Так, 16 квітня 2013 року Європейська Комісія прийняла пропозицію внести поправку в чинне законодавство з бухгалтерського обліку з метою підвищення прозорості великих європейських компаній з соціальних та екологічних питань. Після тривалих переговорів між трьома європейськими органами законопроект було прийнято.

Нові положення будуть застосовуватися до компаній з чисельністю персоналу більше, ніж 500 осіб, яких у ЄС близько 6000. Відтепер, вони повинні будуть:

- 1) звітувати про екологічні, соціальні питання, а також показники по співробітникам, корупції, хабарів та прав людини;
- 2) описувати свою бізнес-модель, результати та ризики по вищезазначеним темам, і питання різноманітності в органах управління та контролю;
- 3) підтримувати стандарти корпоративної відповідальності бізнесу (GRI, Глобальний Договір ООН, ISO 26000 та ін.) [3].

Одним з принципів соціально відповідального бізнесу згідно Міжнародного стандарту ISO 26000:2010 «Настанова по соціальній відповідальності» є підзвітність. Крацим інструментом, який інформує усіх заінтересованих сторін про вплив підприємства на

сталий розвиток суспільства та демонструє його прихильність принципам соціальної відповідальності, є соціальна або нефінансова звітність. У різних інформаційних джерелах таку звітність називають по-різному: звіт про корпоративну соціальну відповідальність, звіт про діяльність у сфері сталого розвитку, звіт про прогрес, звіт про корпоративне громадянство, звіт про вплив компанії на навколишнє середовище (звіт EHS) тощо.

На думку Олів'є Адама, постійного координатора системи ООН в Україні, нефінансовий звіт – є необхідним інструментом ведення багатовекторного діалогу з суспільним середовищем, який значно сприяє його консолідації та стійкому розвитку. З ним не можна не погодитися. Дійсно завдяки реалізації заходів КСВ українські компанії зможуть сприяти підвищенню рівня своєї конкурентоспроможності на глобальному, регіональному та внутрішньому ринках. Світові дослідження доводять: в компаніях, що впроваджують КСВ, дохідність продажу зростає на 3%, активів – на 4%, а капіталу та акцій – більш ніж на 10% [4].

Всеукраїнський рейтинговий журнал «ГВардія» оприлюднив Рейтинг відкритості та системності українських компаній у сфері корпоративної соціальної відповідальності-2013. Рейтинг складався на підставі аналізу анкет компаній, висланих на адресу редакції журналу, публічних соціальних звітів, а також незалежних оцінок експертів-членів експертної ради. Методика оцінки рівня відкритості та системності компаній у сфері КСВ передбачає використання інтегрованого методу та системного аналізу рівня розкриття інформації, а також діяльності компаній у сфері КСВ, і виражається підсумковим бальним показником. Загальна оцінка рівня відкритості та системності розраховується за чотирма блоками: «Соціальний звіт як інструмент діалогу з суспільством», «Системність в управлінні КСВ», «Відкритість та взаємодія із зацікавленими сторонами», «Відкритість і системність діяльності за основними напрямками КСВ» [5]. Очолила рейтинг компанія «ДТЕК», друге місце – ПАО «АрселорМіттал Кривий Ріг», третє – ПАТ «Платинум Банк», далі – ПрАТ Систем Кепітал Менеджмент, ПАТ «Оболонь» та ще тридцять шість компаній. Порівнянню з минулим роком у рейтингуванні зросла і кількість учасників і якість поданих звітів, що вказує на позитивні зміни у впровадженні стандартів соціальної відповідальності.

У 2013 році низкою громадських організацій разом з Українським союзом промисловців і підприємців при підтримці Президента України ініційована розробка Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні, яка зараз знаходиться у статусі проекту. Вона має визначити узагальнене розуміння соціальної відповідальності бізнесу в Україні, загальну стратегію та механізми державної політики щодо розвитку соціальної відповідальності бізнесу, пріоритетні напрями і дієві заходи соціальної відповідальності бізнесу у відносинах із заінтересованими в його діяльності та сталості сторонами в країні.

Отже, у сучасних умовах необхідно активізувати впровадження Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні з метою покращення іміджу нашої держави всередині країни і за кордоном, демонстрації її прагнення рухатися відповідно до сучасних європейських і світових тенденцій, дотримання концепції сталого розвитку, відповідального ставлення до проблем суспільства і навколишнього середовища.

Список літератури

1. Центр розвитку КСВ [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://csr-ukraine.org/>
2. Концепція соціального розвитку України на 2013-2023 роки [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://gurt.org.ua/uploads/news/2013/08/05/komment_kontseptsiyi_sotsrosvitku_ukr_2013-2023.doc
3. Европейский парламент принял директиву о нефинансовой отчетности для крупных компаний. – Заголовок з екрану: <http://www.csr-review.net/index/evropeyskiy--prinyal----.html>
4. Зінченко А.Г., Саприкіна М.А. Корпоративна соціальна відповідальність 2005-2010: стан та перспективи розвитку. – К.: Вид-во «Фарбований лист», 2010 – 56 с.
5. ГВардія. Рейтинг социально ответственных компаний-2013. – Заголовок з екрану: <http://kontrakty.ua/article/62569/>